

Het MAB vóór 50 jaar

April, mei, juni 1949

Prof. Dr. M.A. van Hoepen

Drs. W.J. van de Woestijne opent het aprilnummer 1949 met: 'Bedrijfseconomische aspecten van de arbeidsmarkt'. Dit naar aanleiding van 'Het Congres over de gevolgen van de Bevolkingsvermeerdering' (maart 1949). Hoewel men de arbeidsmarkt volgens de auteur niet als geheel mag beoordelen, maar slechts 'als een complex van geografische en kwalitatieve deelmarkten' maakt hij de lezer deelgenoot van zijn zorgen over het feit, dat 'voor elke 100 mannen die het arbeidsproces verlaten [...] in de periode 1950/55 160 jongeren gereed [zullen] staan om de opengevallen plaatsen in te nemen [...] dit cijfer [is] voor België 103 [...] en voor Engeland en Wales 100 [...] een zeer uitzonderlijke positie in West-Europa [...]'.

A.A. Vervoort bespreekt 'Het accountantsberoep in Denemarken', dat al bijna twintig jaar wettelijk is geregeld. De auteur gaat dieper in op een aantal exameneisen. Met instemming meldt hij de eis 'dat de aanstaande accountant gedurende enige jaren in de praktijk als assistent werkzaam moet zijn geweest. Deze eis treffen we ook aan in de Engelse regeling. Daar zich steeds meer gevallen gaan voordoen – ook waar het niet academisch gevormde accountants betreft – dat afgestudeerden tot Lid van het Niva worden benoemd, die tot dat moment nog niet met de accountantspraktijk in aanraking zijn geweest [leek] het [hem] dienstig hierop de aandacht te vestigen'.

Drs. E.J. Flipse reageert in 'Grasduynen in de velden der wetenschap' op 'de beide pennevruchten van de Heer van Duyn, voorkomende in het M.A.B., respectievelijk van Mei 1948 en van November 1948, aangaande de vervangingswaarde'. Evenals het eerdere commentaar van Drs. G.L. Groeneveld is het commentaar van Flipse

niet bepaald inhoudelijk te noemen. Het commentaar is meest in de trant van: 'het weinig diepgaand [...] inzicht van de Heer van Duyn in de kostprijs- en waardeproblemen' en 'Hier is toch wel alle redelijkheid zoek [...] en de kennelijke moeilijkheden die de Heer van Duyn heeft om de leer van de vervangingswaarde te begrijpen'. In een naschrift verzekert 'de Heer van Duyn [...] Drs. Flipse [...] dat [hij] met belangstelling van literatuur kennis genomen [heeft] en [neemt] en dat [het hem er slechts om ging] de moeilijkheden [aan te tonen] waarop de bedrijfsman stoot wanneer hij de theorie consequent in concrete cijfers in een gegeven geval wil toepassen'.

Drs. J.M. Tanis bespreekt in de rubriek 'Uit het Buitenland' een artikel van Samuel J. Broad getiteld 'The impact of rising prices upon accounting procedures' (*The Journal of Accountancy*, juli 1948):

'De schrijver bespreekt [...] verschillende oplossingen [...]:

- 1 Het handhaven van de gebruikelijke winstbepalingsmethodes [...] met aanvullend feitenmateriaal en toelichtingen [...]; weinig aanbevelenswaardig.
- 2 Het scheppen van een mogelijkheid tot een eenmalige herwaardering van vast actief [...]; bij verdere prijsstijgingen [...] dezelfde moeilijkheden.

Prof. Dr. M.A. van Hoepen is hoogleraar bedrijfshuishoudkunde en accountancy EUR, vennoot (d.m.v. beroepsvennootschap) van Deloitte & Touche Registeraccountants, lid Raad voor de Jaarverslaggeving en Raad Ondernemingskamer Gerechtshof Amsterdam.

3 Het afschrijven op grond van aanschaffingskosten, doch met inschakeling van een systeem van indexcijfers [...]

De laatste methode acht de schrijver de meest praktische en eenvoudige'. De heer Tanis levert verder geen (instemmend of afkeurend) commentaar.

Het aprilnummer wordt besloten met vier boekbesprekingen. Ze bevatten geen opmerkelijke zaken, behalve dat de eerste recensent (Drs. J.A. Hendriks) in zijn 'beknopte weergave en beoordeling van de prae-adviezen uitgebracht op de tweede dag van de Efficiency-dagen (November) 1948' (geen boekbespreking in de eigenlijke zin des woords dus) zich nogal keert tegen de opvatting van Ir. H. van Mourik Broekman, dat het nuttig is 'de middelbaar-technicus kostprijsberekening en boekhouden [te] leren'. De recensent vindt dat voor 'technici als M.T.S.ers en ingenieurs' kennelijk boter aan de galg. De lijst van binnengekomen boeken en het Tijdschriftrepertorium bevat in april 1949 mijns inziens geen opmerkelijke zaken.

Het meinumner opent met een bijdrage van Prof. Dr. J.F. ten Doesschate over 'Belastingvrije conjunctuurreserves'. Met instemming vermeldt de auteur dat de 'in Januari 1947 ingestelde Werkgelegenheidscommissie [...] in een rapport pleit [voor] een kostprijscalculatie naar vervangingswaarde om te vermijden, dat anders als winst beschouwde schijnwinsten de conjunctuurbeweging versterken'. Ook van de 'hoofdmoot' van bedoeld rapport, te weten het voorstel tot het vormen van 'belastingvrije conjunctuurreserves [...] zonder rentevergoeding gedeponneerd [...] bij de Nederlandsche Bank [...] en pas opvraagbaar [...] wanneer de overheid verklaart, dat een depressieperiode is aangebroken', verwacht de auteur weliswaar 'geen gouden bergen', maar hij acht 'de praktische doorvoering ten volle waard'.

In een omvangrijke bespreking besteedt Mr. Dr. E. Tekenbroek aandacht aan 'Beginselen van de belastingheffing': 'een proefschrift [waarop] Mr. Van den Berge aan de Universiteit te Amsterdam [...] onlangs promoveerde'. De recensent is ingenomen met het 'rechts-philosophische karakter' van de dissertatie, die overigens niet wegneemt 'dat met belastingheffing ook [...] niet-fiscale doeleinden [...] mogen worden nagestreefd'.

'Belastingtheorieën (bijvoorbeeld de draagkracht-, de belangen-, de socialisatietheorie en dergelijke) kunnen [volgens auteur en recensent] niet de grondslag zijn voor belastingheffing; deze theorieën stoelen op een door levens- of wereldbeschouwing ingegeven visie op maatschappelijke verhoudingen [...]'. De recensent acht sprake te zijn van 'een geschrift [...] van grote betekenis [hoewel] de inhoud [...] op sommige punten nogal zware kost [is]'.

Naar aanleiding van de bijdragen van Mr. B. Moret aan het januari- en februari-nummer (zie deze rubriek in maart jongstleden) behandelt Drs. L.F. Ras 'De interne accountant en de collisie tussen adviserende en contrölerende functie'. Bezag Moret 'de interne functie door de bril van de openbare accountant', Ras wil het perspectief omdraaien en uitgaan van de interne accountant. Zag Moret het onderscheid tussen beide functies als een kwestie van specialisatie (de openbare accountant ten behoeve van het maatschappelijk verkeer en de interne accountant ten behoeve van de bedrijfsleiding), Ras ziet het onderscheid veeleer als een kwestie van integratie. Er is sprake van gedifferentieerde functies en als de functie van controleur (en adviseur) voor de bedrijfsleiding binnen het bedrijf zelf verricht wordt is er sprake van integratie. Het advies (van de openbaar accountant) 'moet blijven binnen de grenzen haar door de contröle gesteld [...], hierdoor is het gevaar voor collisie voor de interne accountant geringer'.

Het meinumner wordt besloten met twee 'branche'-boekbesprekingen. Drs. C.J. Bottemanne bespreekt de brochure 'De Nederlandse visserij' (van Drs. A.G.U. Hildebrandt) en S.H. Waringa bespreekt het omvangrijke boek 'De bedrijfsvergelijking in de landbouw' (van Dr. A. Vondeling). De brochure van Hildebrandt betreft 'in hoofdzaak [...] de geschiedenis van het (visserij-)bedrijf in de tussenoerlogse jaren'. Ook in het boek van Vondeling is de geschiedenis een ruime plaats toegemeten, het betreft dan vooral de geschiedenis van de Friese landbouw. De recensent vindt dat Vondeling wat al te denigrerend doet over de betekenis van de bedrijfseconomie voor de landbouw: 'Men komt in de landbouw [...] mijlen achteraan, maar dat is toch zeker niet de schuld van de bedrijfseconomie'. De recensent is het eens met het feit dat 'Vondeling [...] het

verbinden van een economische opleiding aan de Landbouw-Hogeschool [propageert]'. Vondeling werd min of meer op zijn wenken bediend. Blijkens een voetnoot 'werd [...] inmiddels [het boek verscheen in 1948] aan de Landbouwhogeschool Dr. J. Horring benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de landbouwhuishoudkunde'.

De ingekomen boeken en het Tijdschriftrepertorium bevatten in mei 1949 geen opmerkelijke zaken, behoudens wellicht dat reeds onder de ingekomen boeken de inaugurale rede van S. Kleerekoper 'Enige beschouwingen over het verband tussen de economische theorie en de productieverhoudingen' van 9 mei 1949 is vermeld (verser van de pers kan nauwelijks).

Het juninummer opent met de redactionele mededeling dat het tijdschriften- en boekenrepertorium in het vervolg (en voorlopig) verzorgd zal worden door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam. Dit ten gevolge van de liquidatie van de Stichting Centrale Dienst voor Bedrijfsdocumentatie.

Prof. T. Keuzenkamp vervolgt het juninummer met 'Een en ander over het arbeidsveld van de public-accountant'. Keuzenkamp werpt onder meer de volgende vraag op: 'Is de accountant in de regel volledig bedrijfseconoom?' Zijn antwoord is een kort en bondig nee: 'Wat weet deze man van marktanalyse, van arbeidsanalyse [...] en van zoveel meer hoofdstukken uit de bedrijfs-economie [...]?' Het artikel is het best samen te vatten in de eigen woorden van de auteur: 'Resumerend zou ik willen stellen:

1 De accountant make zich los van alle handelingen, die rechtstreeks of zijdelings het met zoveel moeite gekweekte vertrouwen van het maatschappelijk verkeer in zijn arbeid ten kwade kunnen beïnvloeden. Tot die handelingen behoren niet alleen het zich bewegen op het gebied der door mij gesignaleerde beroepen [MAvH: niet alleen belastingconsulent,

advocaat en actuaaris, doch ook 'het opmaken van jaarrekeningen aan de hand van de boeken, zonder [...] enige controle [...]'], maar ook het gebruik maken van formulieren, waaruit het verkeer zou kunnen opmaken, dat de accountant zich zijdelings daarmede inlaat.

2 De accountant beijvere zich terug te winnen het terrein der administratieve organisatie'. Bepaald geen pleidooi voor een brede financieel-administratieve dienstverlening dus.

Prof. Mr. J. van Houtte (Universiteit te Gent) bespreekt de 'Afschrijvingen ten aanzien van de Belgische inkomstenbelasting'. Hoewel de historische uitgaafprijs het principiële uitgangspunt is stond de Belgische fiscus in twee gevallen afschrijving op basis van actuele waarde toe: in 1926 voor activa van vóór 1914 (daarvoor mocht gebruikt worden: 'een nieuwen met het oog op de muntdepreciatie vastgestelden kostprijs') en in 1947 voor activa van vóór 1940 ('een herschatte investerings- of kostwaarde').

H.A.A. de Melverda levert een bijdrage over 'De externe afhankelijkheid van de kostprijs'. Opvallend is het veelvuldig gebruik van (kenmerkend handgetekende) grafische voorstellingen. Aangezien deze bijdrage zal worden voortgezet in het julinummer, stel ik de bespreking uit tot deze rubriek van het derde kwartaal.

G.P.J. Hogeweg bespreekt 'Leerboek der moderne bedrijfsadministratie, deel I (De bedrijfsbegroting) en deel II (Moderne kostprijscalculatie)' van H. Diepenbroek. Drs. A.M. Groot bespreekt 'Grondslagen van de bedrijfsbudgettering' van P. Bakker. Hoewel Groot duidelijk kritischer is dan Hogeweg zijn het beide tamelijk feitelijke besprekingen die geen in hedendaagse ogen opmerkelijke zaken bevatten. In het Tijdschriftrepertorium valt het cacaobuseffect op: veel recent in het *MAB* (en in deze rubriek besproken) artikelen worden geëxcerpeerd.